

ХЕНРИ ЏЕЈМС

ЗАИСТА ИСПРАВНО

1

Кад су, после смрти Ештона Дојна – свега три месеца после – са Џорџом Видермором ступили у контакт, како се то каже, поводом „књиге”, комуникацију су започели управо његови издавачи, који су били, и заправо много више од тога, и Дојнови; али није се изненадио кад је сазнао, у току разговора на њихов предлог, да је одређен притисак поводом раног издања *Животи* на њих извршила удовица покојног клијента. Дојнови односи са супругом представљали су, колико је Видермор знао, веома посебну причу – која ће се испоставити, узгред, као врло деликатна за биографа; али јадна жена није крила шта осећа да је изгубила, чак и шта јој је недостајало, од првих дана жалости, у довољној мери да натера нимало упућеног посматрача да примети извесну жељу за надокнадом, неку врсту чак претераног заузимања за интересе једног уваженог имена. Џорџ Видермор је био, имао је осећај, упућен; но, није очекивао да ће га она поменути као особу у чије би руке сместа поверила грађу за књигу.

Та грађа – дневници, писма, напомене, белешке, разни документи – била је у њеном власништву и у потпуности под њеном контролом, без икаквих услова у погледу било којег дела њеног наслеђа, тако да је она тренутно била слободна да ради што жели – слободна, нарочито, да не ради ништа. Шта би Дојн удесио да је имао времена да удешава, могло се само претпоставити и нагађати. Смрт га је однела сувише рано и изненадно, те је остао велики жал што су једине жеље за које се зна да их је изразио биле оне које је нису узеле у обзир. Нагло је отишао – тако се задесило; крај је био мањкав и требало га је дотерати. Видермор је био сасвим свестан колико је био близу њега, али и ништа мање уверен ко-

лико је био непознат у поређењу с Дојном. Био је млад, новинар, критичар, човек који живи од данас до сутра, с мало тога што је могао, засад, како се то у народу каже, да покаже. Његови текстови су били малобројни и неважни, његова познанства недостатна и неискрена. Дојн је, с друге стране, живео довољно дуго – изнад свега, био је довољно талентован – да постане значајан, а међу његовим пријатељима такође овенчаним значајем било је неколико њих којима је, за оне који су познавали његову жену, било много вероватније да ће се она обратити.

Склоност коју је у свим приликама изражавала – изражавала посредно и обазриво тако да је њему остајала извесна слобода – нагнала је нашег младића да помисли како би макар морао да се види с њом и да би разговор с њом у сваком случају био исправан потез. Сместа јој је писао, а она је одмах предложила време састанка, и тако се договорише. Али он се због своје нарочите идеје осетио неизмерно оснаженим. Она је била необична жена и никад је није сматрао пријатном; једино што га је сад нешто копкало у њеном немирном и необузданом мањку стрпљења. Желела је да измисли причу за књигу, а особа из света њеног мужа за коју је, вероватно, сматрала да може њоме најлакше да манипулише, требало је у сваком смислу да јој помогне у томе. Она није схватала Дојна претерано озбиљно у животу, али његова биографија је требало да буде чврст одговор на сва подметања госпођи Дојн. Готово да ништа није знала о писању таквих књига, али је проучавала и научила нешто. Видермор се благо онеспокојио испрва кад је видео да јој је жеља да књига буде обимна. Причала је о „томовима”, али он је имао властиту замисао о издању.

„Одмах сам помислила на *вас*, као што би и он”, рекла је готово чим је устала испред њега у раскошној црнини – с крупним црним очима, бујном црном периком, великом црном лепезом и рукавицама, те свеопштом аветном, одбојном, трагичном али упечатљивом и, како би се дало сматрати с извесне тачке гледишта, „елегантном” појавом. „Вас је највише волео; ох, *веома!*” И то је било довољно да помути памет Видермору. Није било нарочито важно што је после умео да се пита да ли је она познавала Дојна довољно добро, у том смислу да би била тако сигурна. Он лично би рекао да се њено сведочење у том погледу једва може узети у обзир. А опет, где има дима, има и ватре; бар је знала шта хоће да каже, а он није био особа којој би она ласкала. Попели су се заједно, без одлагања, у испражњену собу великог човека, која је била у унутрашњости куће и гледала на огромно зелено двориште – диван и инспиративан приказ, по мишљењу сиротог Видермора – уобичајен за богати ешалон.

„Овде можете слободно да радите, знате”, рекла је госпођа Дојн. „Бићете сами овде – препуштам вам ову собу; тако да ће навече, поготово, разумете, бити савршена за мир и приватност.”

Савршена свакако, размишљао је младић док је разгледао околу – објаснивши јој да ће морати, будући да је заправо радио у вечерњим новинама и да је у јутарњим сатима, већ дуго, свакодневно заузет, да долази увек ноћу. Кућа је била пуна успомена на њиховог преминулог друга; све у њој припадало је њему; све што би дотакли било је део његовог живота. На тренутак, Видермору се учинило да је то превише за њега – да је превелика част, чак и превелика брига; не тако давна сећања му се вратише и, док му је срце тукло брже, а сузе хрупиле у очи, деловало му је да му терет оданости претешко лежи на плећима. Приметивши његове сузе, госпођи Дојн такође се очи испунише сузама, те су њих двоје, на час, само гледали једно у друго. Био је допола спреман да је чује како извикује: „Ох, помозите ми да се осећам како знам да ви знате да желим да се осећам!” Убрзо једно од њих рече, уз дубоко одобравање другог – није важно којег: „Управо овде смо *са* њим.” Али младић је дефинитивно истакао, пре него што су изашли из радне собе, да је он управо тамо *с њима*.

Младић је почео да долази чим је успео да организује своје посете, а потом је, на лицу места, у чаробној тишини, између лампе и ватре, с навученим завесама, извесна силовитија свест почела да га обузима. Долазио је из црне, лондонске, новембарске ноћи; пролазио је кроз пространу, утихнулу кућу и пењао се степеништем прекривеним црвеним тепихом где би успут приметио промицање нечујне, обучене служавке или обрис, кроз довратак, краљевске црнине и одобравајућег трагичног лица госпође Дојн; а потом, благим додиром ваљано израђених врата која су се отварала с оштрим и пријатним кликом, затварао се унутра на три или четири топла сата у друштву духа – како је увек јасно говорио – свог господара. Немало се уплашио кад му је, још прве ноћи, постало јасно да је заиста имао, узевши све у обзир, прилику, привилегију и луксуз да доживи тај осећај. Није био, сад је могао да размисли, до краја размотрио питање књиге – у вези с којом је било, чак већ сад, много тога за разматрање: једноставно је дозволио да његова наклоност и дивљење – да не помињемо задовољену гордост – прихвате, у пуној мери, искушење које им је госпођа Дојн понудила.

Како је могао да зна, без даљег размишљања, умео је да се запита, да је Дојн уопште желео ту књигу? Ко му је јамчио да је икад од Ештона Дојна добио тако непосредан и, такорећи, тако интиман приступ? Велика је уметност биографије, али постојали су разни животи и разне теме. Збуњено се сетио, у вези с тим засад, давних

речи које је Дојн изрекао о савременим збиркама, о сугестијама како је он лично правио разлику у погледу других јунака и перспектива. Чак се досетио како је његов пријатељ, на тренутке, истицао да сматра да би „књижевна” каријера могла бити – изузев у случају једног Џонсона и једног Скота, уз Бозвела и Локхарта приде – најбоља грађа коју треба предочити. Уметник је оно што он *стивара* – и ништа више. А опет како, с друге стране, да он, Џорџ Видермор, сироти бедник, не пригрли прилику да проведе зиму у окриљу таквог изобиља? Напросто га је очарала – то је био факат. Није се ту радило о „условима”, издавачевим – иако су, како су му рекли у издавачкој кући, они били у реду; радило се о самом Дојну, његовом друштву, његовој близини и појави – радило се управо о оном што је почињало да се одиграва, о могућности разговора интимнијег од оног за живота. Необично беше да смрт, од то двоје, гаји мање мистерија и тајни! Прве ноћи наш младић је био сам у соби и деловало му је да су његов господар и он први пут заиста заједно.

2

Госпођа Дојн га је углавном остављала посве самог, али је у два-три наврата провирила да види да ли му је све потаман, па је имао прилику да јој се захвали на лицу места на одлучности и ревности с којом му је олакшала задатак. Она је у извесној мери прегледала неке папире и успела је да сакупи неколико свежњева писама; све кључеве фиока и витрина му је, штавише, дала у руке још на почетку, уз корисне информације о томе где би требало да буду смештене различите ствари. Дала му је, једном речју, све могуће, а без обзира да ли је муж веровао њој или не, госпођа Дојн је бар, било је јасно, веровала мужевљевом пријатељу. Видермор је имао све јачи утисак, међутим, да госпођа Дојн још није спокојна, упркос свим тим пословима, те да је извесна неутажива тескоба и даље држала корак с њеним самопоуздањем. Иако је била пуна разумевања, истовремено је била и приметно *присуйтна*: осећао ју је, натприродним шестим чулом које је цео тај однос већ био пробудио, како бди, у ситне сате, на врху степеништа и испред врата, те процењивао наговештаје њених погледа и вребања из нечујног шуштања њених сукњи. Једне вечери кад се, за пријатељевим столом, изгубио у дубинама неке преписке, пренуо се и окренуо помисливши да је неко иза њега. Госпођа Дојн беше ушла нечујно у собу и нервозно се осмехнула кад је скочио са столице.

„Надам се”, рекла је, „да вас нисам уплашила”.

„Тек незнатно – удубио сам се. Као да је, на трен”, објаснио је младић, „он лично ушао”.

Необичност њеног лица постаде још израженија од чуђења: „Ештон?”

„Делује да је тако близу”, рекао је Видермор.

„И вама?”

На то се, наравно, лецнуо. „Зар и вама?”

Оклевала је, и даље на месту где је прво стала, али је гледала по соби као да жели да проникне у њене мрачније кутке. Имала је обичај да подигне до висине носа своју велику црну лепезу коју изгледа никад није испуштала из руку и којом би тако прекрила доњу половину лица, од чега би њене надасве продорне очи постале, поврх свега, још неодређеније. „Понекад.”

„Ево”, наставио је Видермор. „Као да би сваког часа могао да бане унутра. Зато сам и поскочио малопре. Тако је мало времена прошло будући да је он... До јуче је *био* ту. Седим на његовој столици, прелиставам његове књиге, користим његова пера, царам његову ватру, баш као да сам, сазнавши да ће се убрзо вратити из шетње, са задовољством дошао овде да га сачекам. Дивно је то, али и чудно.”

Госпођа Дојн га је, и даље с лепезом преко лица, слушала са занимањем. „Да ли вас то брине?”

„Не, допада ми се.”

Поново је оклевала. „Да ли икад имате осећај као да је он, хм, сасвим, хм, лично у соби?”

„Па, као што рекох малочас”, насмејао се њен сарадник, „кад сам вас чуо иза себе, тако сам нешто помислио. А шта ми друго желимо, најзад”, питао је, „до да он буде с нама?”

„Да, као што сте рекли да ће бити, у првом разговору.” Зурила је, сложивши се у потпуности с њим. „Он *јесће* с нама.”

Звучала је веома злослутно, али Видермор је прихватио њене речи с осмехом. „Онда морамо да га задржимо. Морамо да урадимо само оно што би му се допало.”

„Ох, само то, наравно – само. Али ако *јесће* овде...?” Њене тмасте очи као да су то наговештавале, усред магловите узнемирености, преко лепезе.

„Онда то доказује да је задовољан и да само жели да помогне? Да, сигурно; мора да је тако.”

Тихо је уздахнула и поново се осврнула по соби. „Дакле”, рекла је док је одлазила, „имајте на уму да и ја желим само да помогнем.” После чега је, кад је она изашла, имао осећај да је једноставно навратила да види да ли је добро.

Био је све боље и боље, приметио је након тога, јер кад је почео да се удубљује у посао, приближио се, чинило му се, мало ближе представи о Дојновом личном присуству. Кад је та уобразиља по-

чела да се обавија око њега, пригрлио ју је, подстицао ју је, охрабривао ју је, изистински је неговао, радујући се унапред по цео дан осећају који ће се обновити увече и чекајући вече умногоне као што би једно од љубавника могло да очекује час састанка. Најмање незгоде су јој удовољавале и потврђивале је, а пред крај треће или четврте недеље већ је био започео да је сматра посвећењем свом подухвату. Зар то није решило питање Дојновог мишљења о томе што раде? Радили су оно што је он хтео да се уради и могли су да наставе, корак по корак, без обзирања или сумње. Видермор је заиста уживао у тренуцима кад би осетио ту увереност. Било је момената кад би тако дубоко загазио у неке Дојнове тајне да би му нарочито пријало што може да сматра да Дојн жели, такорећи, да их он сазна. Откривао је много тога што није ни претпостављао, разгртао многе параване, проваљивао кроз многа врата, ишчитавао многе загонетке и допирао, уопште, како се каже, до позадине готово свега. При случајном и оштром скретању током неких од тих мрачнијих тумарања у „позadini“, Видермор је заиста, најједном, имао осећај, на онај блиски, разумни начин, да се налази лицем у лице са својим пријатељем, тако да је једва могао да одреди, у том тренутку, да ли се њихов сусрет одвија у уском пролазу и скученом теснацу прошлости или у часу и на месту у којима се заиста налазио. Да ли је била '67. или је то била само друга страна стола?

Срећом, у сваком случају, чак и под најсировијим светлом које је обзнањивање могло да баци, било је сјајно како се Дојн „обликовао“. Обликовао се предивно – боље него што је поборник као што је Видермор могао да претпостави. Но, истовремено, такође, како је тај поборник могао да предочи било коме другом посебно стање своје властите свести? О томе се није причало – то се само осећало. Било је тренутака, примера ради, кад му је, чим би се нагнуо изнад папира, слабашни дах мртвог домаћина јасно провејавао кроз косу док је био налакћен на сто пред собом. Било је тренутака кад би, да је могао да погледа, на другој страни стола видео свог другара једнако живописно као и пригушено светло лампе што му је обасјавало страницу. То што није могао да подигне поглед у тим приликама била је његова ствар јер су ситуацијом – која је била све само не природна – владале дубоке потанкости и fine зезбе, страх од сувише наглог или сувише грубог напредовања. У ваздуху се снажно осећало да Дојн, ако је *био* ту, није присутан ни изблиза толико због себе колико због младог свештеника на његовом олтару. Остајао је и опстајао, долазио и одлазио, готово да је могао бити, међу књигама и папирима, тихи и неприметни библиотекар који обавља одређене послове, пружа нему помоћ, цењен међу људима од писане речи.

Сам Видермор је, у међувремену, долазио и одлазио, мењао место, лутао у потрагама било јасним било магловитим; и неретко, кад би се, скинувши књигу с полице и нашавши у њој белешке Дојнове оловке, удубио и изгубио, чуо би како се документи на столу иза њега нежно преврћу и шушкају, да би дословно, кад би се вратио за сто, пронашао неко писмо које је затурио поново извучено на видело или какву дивљину раскрчену отвореном страницом извесног старог дневника баш на страници коју је желео. Како би иначе отишао, неком приликом, до одређене кутије или фиоке, од педесет могућих, која би му помогла да његов тајанствени помоћник није неким чудом, мудро предвиђајући, подигао њен поклопац, или је отворио до пола, баш тако да то њему западне за око? Упркос чињеници, најзад, да је било раздобља и часова у којима би, да је човек заиста *могао* да погледа, видео неког како стоји испред ватре помало одсутно и сувише усправно – неког ко у човека мало помније зуре него што је то природно.

3

Да је тај срећни однос заиста постојао, да је трајао две-три недеље, јасно се потврдило у обрисима немира с којим је наш младић схватио да му је он, из неког разлога, од одређене вечери, почео да недостаје. То се обелоданило у наглom и неочекиваном осећају – једном приликом кад је затурио неку чудесну необјављену страницу, која је, ма где да ју је тражио, остала задрто и неповратно изгубљена – да је у свом ушушканом стању био, напослетку, изложен извесној сметености, па чак и извесној потиштености. Ако су, зарад радосног посла, Дојн и он били заједно од почетка, ситуација се, свега неколико дана након што је први пут посумњао у то, зачудно преметнула у прекид њиховог односа. О томе се у ствари радило, рекао је себи, од тренутка кад је појмио да утисак о пукој маси и количини преузима, у његовом срећном погледу на грађу, место пријатној претпоставци о чистом путу и живахном кораку. Пет ноћи се злопатио; потом је, никад за столом, док је тумарао собом, подизао своје белешке тек да би их одмах спустио, гледао кроз прозор, царао ватру, размишљао о чудним стварима и послушкивао знаке и звуке какве није могао ни да претпостави ни да замисли, али које је узалудно прижељкивао и призивао, закључио да га је Дојн, бар на неко време, оставио.

Необично отуда би што није осетио само тугу што не осећа његово присуство, већ у великој мери и nelaгоду. Било је још чудније него икад, у неку руку, што није требало да буде тамо где *јесте био* – тако чудно, заправо на крају, да су и Видерморови

нерви почели да осећају то упркос логици. Свесрдно су прихватили оно што је припадало неком реду који је било немогуће објаснити, настрано штедећи своје најизоштреније стање за повратак нормалног, за потискивање лажног. Били су сасвим изван контроле кад се, напokon, једне ноћи, пошто се опирао пориву сат или два, напросто повукао из собе. Тек тад му је, први пут, постало немогуће да остане у њој. Без икаквог плана, али благо задихан баш као уплашен човек, прошао је уобичајеним ходником и дошао на врх степеништа. Одатле је видео госпођу Дојн како га гледа одоздо, баш као да је знала да ће доћи; а најзачудније од свега беше што га је, премда није био свестан жеље да прибегне обраћању њој, премда је био потакнут да се спасе бегом, приказ њеног положаја подстакао да је препозна управо тако, да сместа осети ту жељу као део неке чудовишне тескобе што се обавијала око њих двоје. Било је предивно како му је, у једноставном и модерном лондонском ходнику, између тепиха из Тотнам корта и електричног светла, од високе даме у црном дошла, а потом се вратила од њега ка њој, свест да зна на шта она мисли тиме што га гледа као да он зна. Сишао је право низ степенице, а она је ушла у свој собичак у приземљу, те су, трен доцније, иза затворених врата, и даље у тишини и са чудним изразима лица, остали суочени с исповестима које су наједном оживеле услед та два-три покрета. Видермор је уздахнуо кад му је постало јасно зашто је изгубио пријатеља. „Био је с вама?”

Након тих речи све карте су биле отворене – отворене толико да ниједно није морало ништа да објашњава и тако да је, кад су брзо разменили „шта мислите да је посреди?” између себе, деловало да је једно већ рекло исту ствар као и друго. Видермор је гледао по малој, осветљеној соби у којој је она, из ноћи у ноћ, живела живот какав је он живео на спрату. Соба је била лепа, топла и румена; али је она осећала у њој исто што је и он осећао и чула у њој оно што је он чуо. Личила је у тој просторији – фантастично црна, накићена и екстравагантна, на тамноружичастој позадини – на неку врсту „декадентне” фотографије, неки постер најновије школе. „Разумете да ме је напустио?” питао је.

Било је приметно да жели да разјасни ситуацију. „Вечерас, да. Схватила сам.”

„Знали сте, раније, да је са мном?”

Поново је оклевала. „Осећала сам да није са мном. Али на степеницама...”

„Да?”

„Па, прошао је... Више пута. Био је у кући. И испред ваших врата...”

„И?”, наставио је кад је опет заћутала.

„Ако бих застала, понекад сам могла да видим. А по вашем лицу”, додала је, „вечерас, у сваком случају, знала сам у каквом сте стању.”

„И јесте ли зато изашли напоље?”

„Мислила са да ћете доћи код мене.”

Утом ју је дохватио за шаку, те су се тако, цео минут, у тишини, држали за руке. Ниједно више није осећало чудновато присуство – ништа чудноватије од присуства њих двоје, једно другом понаособ. Али просторија као да се наједном праметну у нешто посвећено, те Видермор поново размисли о свом неспокоју. „Па о чему се онда ради?”

„Само желим да урадим оно што је заиста исправно”, одговорила је за час.

„Па зар то не радимо?”

„Питам се. Зар *ви* не радите?”

И он се запитао. „Колико ми је познато, да. Али морамо да размислимо.”

„Морамо да размислимо”, поновила је. И размишљали су – размишљали, дубоко, остатак те вечери, заједно, и размишљали, засебно – Видермор је могао макар за себе да каже – током бројних дана што су уследили.

Обустабио је накратко посете и рад, у покушају да, промишљајући, пронађе неки свој погрешан потез који би можда објаснио њихову узнемиреност. Да ли се повео, на неком важном месту – или је деловало да се повео – за каквим погрешним цитатом или погрешним становиштем? Да ли је нешто непросветљено лажирао или негде непримерено инсистирао?

Вратио се најзад с претпоставком о два-три питања која је можда био на путу да помеша; после тога је, изнад степеница, провео још неко време у немиру, да би потом уследио још један разговор, на приземљу, с госпођом Дојн, која је и даље била уплахирана и узрујана.

„Ту је?”

„Ту је.”

„Знала сам!”, узвратила је с необично суморним тријумфом. Потом, као да жели да појасни, рече: „Код *мене* није поново долазио.”

„Ни код мене, да ми помогне”, рекао је Видермор.

Размислила је. „Да помогне?”

„Не разумем – изгубљен сам. Шта год да урадим, имам осећај да грешим.”

Преплавила га је на трен својим помпезним болом. „Како имате тај осећај?”

„Па, због свега што се догађа. Крајње чудне ствари. Не умам да их опишем, а и не бисте ми поверовали.”

„Ох бих, како да не!” промрмљала је госпођа Дојн.

„Знате, он се указује”, покушао је да објасни Видермор. „Где год да се окренем, затекнем га.”

Искрено га је слушала. „Затекнете га?”

„Видим га. Као да се уздигне испред мене.”

Загледана госпођа Дојн је сачекала мало. „Хоћете ли да кажете да га видите?”

„Осећам као да бих га могао видети сваког часа. Збуњен сам. Непокојан.” Потом је додао: „У страху.”

„Од *њеџа*?” питала је госпођа Дојн.

Размислио је. „Па... Од овог што радим.”

„А шта *ви* то, што је тако грозно, радите?”

„Оно што сте ми тражили. Проучавам његов живот.”

Показала је, онако узнемирена, да је сад нешто ново мори. „Па зар вам се то не *допада*?”

„А *њему*? То је право питање. Потпуно ћемо га оголети. Послужити. Како се то каже? Предочити свету.”

Сирота госпођа Дојн га, као да јој је мукотрпно покајање угрожено, прострели погледом на трен у још туробнијем расположењу. „А зашто не бисмо то радили?”

„Зато што не знамо. Постоје разни карактери, разни животи, који се губе. Може бити да он то не жели”, рекао је Видермор.

„Нисмо га ни питали.”

„Како смо *могли*?”

Поћутао је накратко. „Па, питајмо га сад. То је, најзад, наш почетак, досад, и представљао. То смо му предочили.”

„Онда смо, ако је био уз нас, добили његов одговор.”

Видермор је сад говорио као да зна у шта да верује. „Није био ’уз’ нас – био је против нас.”

„Зашто сте онда мислили...”

„Мислио сам заправо, испрва, да он жели да осетимо његово одобравање. Јер сам, у својој првобитној простоти, погрешно. Био сам – не знам како то да назовем – тако узбуђен и очаран да нисам разумео. Али најзад разумем. Само је желео да разговара. С напором иступа из своје таме; посеже ка нама из своје мистерије; упућује нам нејасне знаке због своје ужасности.”

„’Ужасности’?” уздахнула је госпођа Дојн с лезезом пред устима.

„Због овог што радимо.” Сад је већ могао да повеже све. „Сад видим да је испрва...”

„Шта, дакле?”

„Требало само да осетимо да је ту и стога да није равнодушан. А лепота тога ме је завела. Али ту је из негодовања.”

„Против моје верзије *Живоџа*?”, завапила је госпођа Дојн.

„Против било чије верзије *Живоџа*. Он је ту да *сјаси* свој *Живоџ*. Ту је да бисмо га оставили на миру.”

„Значи одустајете?”, готово је ускликнула.

Могао је само да се сложи с њом. „Ту је да би нас упозорио.”

На трен су се, утом, дубоко загледали једно у друго. „Ви се *џлашиџе!*” рекла је напокон.

То га је дотакло, али био је упоран. „Он је ту као проклетство!”

Потом су се растали, али само на два-три дана; њена последња реч му је одзвањала у ушима тако да је, између потребе да јој удовољи и друге потребе коју је сместа требало да уважи, осећао да можда није понео своје бреме. Напослетку се вратио у уобичајено време и затекао је на уобичајеном месту. „Да, *јесам* у страху”, обзнанио је као да је добрано промислио и схватио шта то све значи. „Али рекао бих да ви нисте.”

Замуцала је, штедећи речи. „Чега се плашите?”

„Па да ћу га, ако наставим, *видеџи*.”

„А онда...?”

„Ох, онда ћу”, рекао је Џорџ Видермор, „*одусџаџи!*”

Одвагала је његове речи са свог надобудног али искреног становишта. „Мислим да, знате, морамо да добијемо јасан знак.”

„Желите да поново покушам?”

Оклевала је. „Разумете шта за мене подразумева да одустанете?”

„Ах, али не морате”, рекао је Видермор.

Деловало је да промишља, али за трен се надовезала: „То би значило да од мене не жели...” Али је од очаја клонула.

„Шта то?”

„Ништа”, рекла је сирота госпођа Дојн.

Гледао ју је у очи још један тренутак. „И сам сам размишљао о јасном знаку. Покушаћу поново.”

Док је одлазио од ње, међутим, она се сетила: „Бојим се само да вечерас ништа није спремно – нема лампе, нема ватре.”

„Не мари”, рекао је с подножја степеница. „Наћи ћу све.”

Нашта је она одговорила да ће соба вероватно, у сваком случају, бити отворена; и поново се повукла као да ће га чекати. Није морала дуго да чека; иако, будући да су њена врата била широм отворена, а пажња јој усмерена, можда није имала исту представу о времену као њен посетилац. Чула га је, убрзо, на степеницама, да би се он нетом појавио на њеном довратку, где је, да није био

ужурбан, већ, у погледу кретања и буке, суздржан и неприметан, стајао бар једнако блед и забезекнут.

„Одустајем.”

„Значи да сте га видели?”

„На прагу – како стражари.”

„Стражари?” Блистала је изнад лепезе. „Сигурни?”

„Изузетно. Али нејасно. У мраку. Страшно”, рекао је сироти

Џорџ Видермор.

Она је наставила да га испитује: „Нисте ушли унутра?”

Младић је погледао у страну. „Он забрањује!”

„Кажете да ја не би требало”, наставила је убрзо. „Добро онда, да ли би требало?”

„Да га видите?”, питао је Џорџ Видермор.

Сачекала је један тренутак. „Да одустанем.”

„То ви морате да одлучите.” Јер он лично је коначно могао да се стровали на софу, заривши изобличено лице у шаке. Касније неће тачно знати колико дуго је тако седео; прошло је довољно времена кад је следећи пут био свестан да је сам међу њеним омиљеним предметима. Истог часа кад је успео поново да стане на ноге, међутим, осећајући управо то, као и да су врата отворена ка ходнику, схватио је да је поново лицем у лице, под светлом и у топлини ружичастог простора, с њеном крупном, црном, напарфемисаном приликом. Кратким погледом је утврдио, док је још исколаченије и туробније буљила у њега преко маске од лепезе, да је била горе; и управо су се тад, последњи пут, заједно суочили са својим чудним питањем: „Видели сте га?”, упитао је Видермор.

Доцније ће закључити из њеног необичног начина на који је затворила очи, као да жели да се смири, и жмурила чврсто и дуго, ћутке, да је поред неописиве визије супруге Ештона Дојна његова деловала попут бекства. И пре него што је проговорила, знао је да је све завршено. „Одустајем.”

Превео с енглеског

Иџор Цвијановић